

LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRĖJŲ SAVANORIŲ SAJUNGOS KŪRIMAS

Aušra Jurevičiūtė

Lietuvos kariuomenės savanorių sąjungos (ketvirtame dešimtmetyje pervadintos į Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungą) steigimo idėją pirmą kartą išskėlė savanoris M.Lazauskas 1925 m., minint Didžiojo Vilniaus Seimo 20 metų sukaktį¹. 1926 m. balandžio 22 d. Šaulių sąjungos žurnale “Trimitas” pasirodė straipsnelis “Savanorio laiškas”, kuriame buvo rašoma: “...Visuomenėje kyla reikalas vėl ginti Lietuvą prieš naujus lenkų puolimus ir vaduoti mūsų Vilnių. Ar nereiktų mums savanoriams vėl susiorganizuoti, prisiminti savo pasišventimus ir perduoti juos jaunesnėms kartoms”². Buvo siūloma organizuotis prie Šaulių sąjungos. Šaulių sąjungos vadovybė sutiko su tokiu siūlymu, bet kurti Savanorių sąjungą prie Šaulių sąjungos nebuvo pradėta.

Staiga ir greitai Savanorių sąjunga buvo kuriama daugiausia dėl to meto politinės Lietuvos situacijos po III Seimo rinkimų. Koalicinės vyriausybės darbai ir Seimo priimti įstatymai kėlė nerimą kariuomenėje, taip pat ir tarp savanorių (dauguma to meto karininkų buvo savanoriai). To nerimo priežastys šios: 1) karo padėties atšaukimas, 2) politinių kalinių amnestija, 3) pilietinių laisvių suteikimas, 4) svarstymai dėl kariuomenės sumažinimo bei karininkų algų apkarpyimo (pvz., aviacijos karininkams buvo numatyta algas sumažinti iki 40 procentų³), 5) kunigų algų klausimas ir kita. Opozicinės partijos – Krikščionių demokratų, Darbo federacija, Ūkininkų sąjunga – ir toliau norėjo būti valdžioje ir kūrė planus, kaip to pasiekti. Tautininkai, iš pradžių pritarę naujajai vyriausybei, tik po lapkričio 21d. studentų demonstracijos perėjo į opoziciją. Kadangi rinkimai buvo tik ką pasibaigę, ir parlamentiniu keliu patekti į poziciją jos negalėjo, tad kritikavo kiekvieną Seimo sprendimą bei kairiosios vyriausybės žingsnį. Netgi 1926 m. rugsėjo 28 d. sutarties tarp Lie-

---

¹ Savanoris.Kaunas. 1929.P.197.

² Savanorio laiškas// Trimitas. 1925.Nr.15 P.487.

³ Kapsukas V. Buržuazinė Lietuva. V., 1961. P.59.

tuvos ir SSSR pasirašymas kėlė didžiulį opozicijos nepasitenkinimą, nors ją pradėjo rengti būdami valdžioje patys krikščionys demokratai.

1926 m. rugsėjo 5 d. trijose vietose vienu metu (Kaune, Šakiuose, Joniškyje) įvyko savanorių susirinkimai sąjungos steigimo reikalu. Kaune susirinko 61 savanoris į savanorių iniciatorių grupės pasitarimą. Susirinkimas nutarė, kad “yra reikalinga atskira savanorių organizacija dėl ekonominių, istorinių, kultūrinių bei tautinių motyvų, kad toji organizacija turi apimti visą Lietuvos plotą ir kartu sujungti visus savanorius ir kad tokios organizacijos centras turi būti Lietuvos sostinė su atskirais skyriais provincijoje”⁴. Buvo išrinkta įstatų rengimo komisija: pirmininkas – Girstautas, pavaduotojas – J.Kiaunis, sekretorius – M.Lazauskas, nariai – plk.P.Bizokas, L.Vailionis, L.Gira, K.Dineika, kandidatas – Girskis. Jie turėjo susisiekti su Šakių ir Joniškio savanoriais ir kartu per dvi savaites parengti įstatų projektą. Šakių savanorių suvažiavimas išrinko organizacinį komitetą, kurį sudarė: plk.V.Grigaliūnas–Glovackis (vėliau – generolas), plk.ltn.P.Kaunas, Račiūnas, K.Matulevičius ir V.Jurgila⁵. Joniškyje susirinko 400 Lietuvos vasaros rytų partizanų ir savanorių, kurie taip pat pritarė sąjungos kūrimo idėjai. Rugsėjo 9 d. buvo sušauktas Kauno ir Šakių organizacinių komitetų posėdis ir nutarta skubiai steigti sąjungos skyrius apskrityse, kad būtų suspėta visuotinį suvažiavimą sušaukti lapkričio 23 dieną. Kadangi buvo žinių, jog vietose vyksta savanorių ginčai, buvo nutarta siųsti iš centro žmones, kurie aiškintų padėtį šalyje ir kurtų sąjungos skyrius.

Visi šie savanorių organizaciniai darbai sukėlė nemažą rezonansą spaudoje. Jau rugsėjo 25 d. liaudininkų laikraštis “Lietuvos žinios” paskelbė straipsnį “Kas yra tas savanorių globėjas p.Glovackis”⁶, kuriame aprašė pulkininko atleidimo iš kariuomenės peripetijas, o rugsėjo 26 d. straipsnyje “Kortas atidengus” buvo rašoma: “...Lietuva ne Italija ir savanoriai krikdemų politikos nevykdys”⁷. Rugsėjo 30 d. dabar jau laikraščio “Socialdemokratas” straipsnyje “Reakcija ruošiasi aktingai kovai” buvo aiškinama, kas kuria Savanorių sąjungą ir kam ji reikalinga: “...krikščionys demokratai bandydami įtraukti į partijų kovą pačią kariuomenę ...

⁴ Protokolas savanorių iniciatyvinės grupės pasitarimo įvykusio 1926 0905./LCVA. F.560. Ap.1. B.103. P.37.

⁵ Savanoris. Kaunas., 1929.P.200.

⁶ Kas yra tas savanorių globėjas p.Glovackis // Lietuvos žinios. 1926m. rugsėjo 25d. Nr. 220.

⁷ Kortas atidengus // Lietuvos žinios. 1926m. rugsėjo 26d. Nr. 221.

gavo atlyžti, neradę joje jokio pritarimo savo sumanymams, tad klerikalų protas ima skubotai ieškoti sau naujų talkininkų, burti naujas jėgas. Ta prasme ir kaip vieną paskutiniųjų reakcijos bandymų tenka įvertinti jų dabar iškeltą obalsį organizuoti savanorius”⁸. Atsiliepdami į tokius straipsnius, Kauno, Šakių ir Panevėžio organizaciniai komitetai paskelbė: „...visi gandai, kad tveriamoji sąjunga esanti kurios nors partijos padaras ir turinti kokius tai paslėptus tikslus, yra grynas prasimanymas”⁹. Kuriama savanorių sąjunga kėlė šiuos tikslus: kad ji turi būti nepolitinė, o jos nariai turi dirbti „...didžiausioje vienybėje nepaisant jų politinių nusistatymų, kaip iki šiol tai yra, bet turint vieną tikslą: rūpintis savanorių ekonominiais bei kultūriniais reikalais, kelti jų tautišką supratimą, rinkti istorinės reikšmės medžiagą apie pirmus savanorių žygius kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės, be to, paruošti juos kariniu atžvilgiu, dirbant šiuo atveju pilname kontakte su Šaulių ir Atsargos karininkų sąjungomis”¹⁰.

Spaudos teiginiai, kad sąjunga yra kokios nors partijos vaisius, sunkiai įrodomi. Galima tik numanyti, kam tai būtų paranku ir naudinga. Manau, jog savanorius vienijo tarp jų buvę aktyvūs ir labai patriotiškai nusiteikę karininkai ir eiliniai savanoriai. Tvirtinti galima tik tai, kad didžioji dalis savanorių buvo opozicija esamai tvarkai ir tai liudija kitų laikraščių straipsniai. Laikraštis „Tautos valia” persispausdino „Darbininko atstovo” straipsnį, kuriame rašoma: „...nespėjo dar savanorių organizacija su budeliu Glovackiu, Gira ir Ko priešaky susiorganizuoti, kaip fašistai jau pradėjo veikti. Rugsėjo 30 d. naktį jie nuplėšė ir pavogė Panevėžio profsąjungos iškabą. Jie taip pat veržėsi į būstinę, kuri yra miesto centre ir prie policijos posto. Yra gandų, kad padrąsėję fašistai rengiasi užpulti profsąjungą”¹¹. Kad panašūs savanorių veiksmai vyko, pavirtina ir Panevėžio skyriaus organizacinio komiteto priimtas nutarimas. Jame sakoma: „dėl komunistų mitingo spalio 2 d. nutarta daugiau suorganizuoti savanorių ir trukdyti komunistams mitinguoti”¹². Ne tik kairioji spauda savanorius vadina fašistais. „Lietuvos žinios” spalio 8 d. rašė: „Glovackių ir kitų tikslus net ramus A.Smetona „Lietuvy” apibūdino kaip fašis-

⁸ Reakcija ruošiasi aktینگai kovai . // Socialdemokratas.1926m. rugsėjo 30d. Nr.39.

⁹ Raštas savanorių organizacijos reikalu // LCVA. F.560. Ap.1. B.189. P.20-21.

¹⁰ Ten pat.

¹¹ Vedamasis. //Tautos valia. 1926m. spalio 31d. Nr.2 .P.2., Fašistų darbai. //Darbininkų Atstovas. 1926m.spalio 23d. Nr.23.

¹² LCVA. F.560. Ap.1. B.254. P.2.

tinus, vedančius kraštą prie naminio karo”¹³. Taip buvo rašoma spalio pradžioje, o lapkričio 7 d. A.Smetona Kauno apskrities savanorių organizacinių komitetų suvažiavime buvo išrinktas garbės pirmininku ir vis buvo kviečiamas į susirinkimus. Į vieną iš organizacinių susirinkimų buvo numatyta pakviesti ne tik A.Merkį, bet ir A.Smetoną, norėta ”aptarti svarbius juridinio pobūdžio klausimus”, bet, deja, nė viename jų A.Smetona nedalyvavo¹⁴.

1926m. spalio 23 d. pasirodė naujas laikraštis “Tautos valia”. Tai buvo savaitinis politikos ir literatūros laikraštis, kurio tikslas - ”suspiesti į būrį visus tuos, kurie brangina Lietuvą labiau negu nudėvėtas doktrinas...”¹⁵ Šį laikraštį redagavo savanoris kūrėjas 2-ojo pėstininkų pulko organizatorius ir pirmas jo vadas plk.Vincas Grigaliūnas-Glovackis ir savanoris kūrėjas mjr.J.Tomkus. Laikraštyje daug rašė kpt.Klimaitis. Pirmojo numerio vedamajame buvo rašoma: ”Šiandien diskutuojame dėl savanorių sąjungos tikslų, kai niekas iš “tikrosios demokratijos” eilių neišdrįsta išsižioti dėl viešai veikiančių bolševikų organizacijų”¹⁶. ”Tautos valia” kvietė susirinkti “senąją gvardiją” ir savo šeimoje pasvarstyti, ką reikia daryti, kai Tėvynei gresia pavojus: “Bolševikiškieji “Darbininkų atstovai”, visokios profsąjungos ir komječkeikos ruošia tėvynei kruviną galą. Pilsudskis vėl taikstosi smogti peiliu Lietuvos nepriklausomybei. Gedimino pilis plėšriųjų vanagų naguose te-

Gen.ltn. Vincas Grigaliūnas-Glovackis, 2 pėstininkų pulko organizatorius ir pirmas jo vadas, “Tautos valios” redaktorius

¹³ Kas mulkina savanorius ir demoralizuoja kariuomenę // Lietuvos žinios.1926m. spalio 8d. Nr.231. P.

¹⁴ LKS organizacinio komiteto Centro valdybos protokolas. Nr.3. 1926m. lapkričio 14d.// LCVA.F.560. Ap.1. B.191. P.5.

¹⁵ Vedamasis // Tautos valia. 1926m. spalio 23d. Nr. 1.

¹⁶ Ten pat.

besikankina. Senosios gvardijos darbai nenudirbti. Dėl to ji šiandien telkiasi krūvon, steigia Savanorių sąjungą, kad savoje šeimoje apsvarsčius kas reikia daryti. Savanorių širdys nujaučia Tėvynei gresiantį pavojų. Kyla Lietuvos milžinų gvardija. Vyrs į vyrą, šimtų - šimtai telkiasi jie savo sąjungon. Skersai kelio jiems gali stoti tik tie, kam Lietuvos gerovė ir laisvė nerūpi¹⁷.

Ši citata aiškiai apibūdina tikruosius Savanorių sąjungos kūrimo tikslus. Plk.V.Grigaliūno-Glovackio ir kitų savanorių mintis apie sąjungos būtinumą palaikė ir krikščionys demokratai. Darbo federacijos frakcija Seime pateikė įstatymo projektą, kuris numatė buvusiems savanoriams leisti nemokamai važiuoti Lietuvos geležinkeliais, jei jie važiuos organizacijos reikalui. Prie to projekto buvo pridėtas tokio turinio raštas: "...vėl niukias Tėvynės dangus, iš oro ir viduje priešai rengia Lietuvos Nepriklausomybės mirtį... nepaprastu greitumu savanoriai susibūrė į organizuotas eiles, kad būdėti...Tėvynės laisvės sargyboje"¹⁸. Galima teigti, kad kuriama Savanorių sąjunga buvo remiama krikščionių demokratų, bet, kaip rašo laikraštis "Socialdemokratas", "...lietuviškąjį fašizmą sukūrė nusibankrutijęs kademų blokas. ...Bet nauja dar kas, kad ir mūsų tautininkai fašizmo nesibaido. Raseiniuose š.m. rugsėjo 19d. tautininkų valdybos narys advokatas Noreika savo paskaitoj išsireiškė, kad Lietuvai gresia bolševizmo pavojus. Jam pašalinti reikia veikti Italijos pavyzdžiu, kur "sveikas visuomenės elementas" susiorganizavo į fašistų organizaciją ir tą pavojų pašalino. Taigi ir Lietuvoj reikia "sveikam elementui" organizuotis ir nebūtinai į pačių fašistų organizaciją (gal į kademų proteguojamus "savanorių būrius") ...Todėl valdžiai reikia ypač susirūpinti ir minėtas "savanorių" organizacijas labiau kontroliuoti, kitaip vėl pasijusime po kieta "troicės"(troicė - krikščionys demokratai, Ūkininkų sąjunga, Darbo federacija) ranka"¹⁹.

kuriama Savanorių sąjunga buvo skelbiama esanti apolitinė, bet jos sprendimai ir darbai rodė ką kitą. LKS organizacinio komiteto centro valdyba aštriai reaguodavo į kiekvieną komunistų išsišokimą ir Vyriausybės priimamus sprendimus, kurie, jų manymu, buvo nenaudingi Lietuvai. Lapkričio 7 d. posėdyje buvo priimti nutarimai dėl lenkų užgrob-

¹⁷ Senoji gvardija // Tautos valia. 1926m. spalio 23d. Nr.1.

¹⁸ Tautos valia. 1926m. lapkričio Nr.3.P4.

¹⁹ Fašistai nori praryti Lietuv¹ // Socialdemokratas. 1926m. spalio 14d. nr.41.

tose teritorijose uždarinėjamų lietuviškų mokyklų, taip pat Lietuvoje steigiamų lenkų mokyklų ir kad savanoriai ne dėl to kovojo²⁰.

Lapkričio 11 d. LKSS paskelbė rezoliuciją, kurią įteikė Ministrui Pirmininkui ir spaudai. Joje buvo rašoma: “Savanorių organizacinė CV, pildydama savanorių organizacinių komitetų suvažiavimo nutarimą, turi garbės atkreipti vyriausybės dėmesį į sekantį: 1918-1919 m. geriausi Lietuvos sūnūs išgirdo lietuvių tautos šaukimą ir stojo į garbingas kariuomenės eiles Lietuvą ginti. Lietuvos savanoriai garbingai ir sėkmingai atliko savo užduotį ir realizavo daugelio metų Lietuvos sūnų - žadintojų svajonę - atstatyti Nepriklausomą Lietuvą. Gerbdami žuvusių už Lietuvos laisvę atmintį, savanoriai negali nutylėti apie tuos liūdnius faktus, kurie pasireiškia dabartiniu metu Nepriklausomoje Lietuvoje. 1) Š.m. lapkričio 7 d. svetimas Lietuvai komunistinis gaivalas, tyčiodamasis iš mūsų tautos idealų, iškabino Kaune įvairiose vietose vėliavas, kurių kruvina fone įstatė Lenino, rusų ir visų tautų laisvės smaugėjo, paveikslą. 2) Lietuvos vyriausybė, nepaisant persekiojimų ir uždarymų lietuvių mokyklų mūsų amžinų priešų lenkų okupuotoje Lietuvoje, atidaro ir remia lenkiškas mokyklas kai kur netose vietose, kur atidarytoji lenkiškoji mokykla turi tikslo ne šviesti, bet ištautinti lietuviškai kalbančių šeimynų vaikus. Pažymėti reiškiniai kenkia lietuvių tautos dvasiai, Lietuvos Nepriklausomybės ideologijai. Mes, savanorių atstovai, su širdgėla primename vyriausybei, kad tokie apsireiškimai kraštui yra labai pavojingi, pražūtingi Lietuvos nepriklausomybei, dėl kurios savanoriai yra kovoję”²¹.

Visi šie nutarimai buvo siunčiami vyriausybei ir laukiama jos reakcijos. Kadangi vyriausybė nereagavo, savanoriai ėmėsi kitokių veiksmų savo nepasitenkinimui išreikšti. Jie energingai įsijungė į studentų organizuojamą demonstraciją. Tuo metu universitete mokėsi nemažai savanorių, kurie buvo aktyvūs lapkričio 21 d. demonstracijos organizatoriai ir dalyviai. Tai plk.V.Grigaliūnas-Glovackis, mjr.J.Tomkus, mjr.J.Petraitis, Algirdas Sliesoraitis, kuris buvo LKS CV įždininkas ir korporacijos “Neolithuania” pirmininkas. Šią demonstraciją rengė studentai ateitininkai ir neolithuanai. Laikraščiai “Tautos valia“ ir “Rytas” specialiais skelbimais kvietė žmones į politinį mitingą bei demonstraciją prieš vyriausybę.

Lapkričio 21 d. demonstracija buvo vaikoma gausiomis raitosios ir pėsčiosios policijos pajėgomis ir tai sukėlė didžiulį visuomenės nepasi-

---

²⁰ LKS Organizacinio komiteto CV protokolas. 1926m. lapkričio 7d. // LCVA. F.560. Ap.1. B.191. P.1-2.

²¹ LKSS Organizacinio komiteto CV protokolas. 1926m. lapkričio 17d. // Ten pat. P.4.

1927 m. vasario 16 d. Lietuvos universiteto studentai savanoriai:
1-as iš kairės J. Karutis – 2 Vyčio kryžių kavalierius, 2-as J. Kiaunis, 3-as A. Koncė,
stovi J. Vaitkevičius, A. Rukša, nežinomas, J. Andriūnas.

tenkinimą vyriausybės veiksmais. Savanoriai sureagavo žaibiškai. Lapkričio 22 d. LKSS organizacinio komiteto Centro valdyba, kurią sudarė pirmininkas ats.plk.ltn.Zubrys, nariai - K.Matulevičius, A.Sliesoraitis, J.Elišonas, J.Kiaunis, K.Bieliūnas ir J.Pautienius, priėmė protestą. Jame buvo rašoma: "...kuomet vyriausybė į savanorių protestą nerado reikalo atkreipti dėmesio, š.m. lapkričio 21 d. valstybiniai ir tautiniai nusistačiusioji Lietuvos universiteto studentija, kurios tarpe randasi daug karių-savanorių, mėgino dar kartą priminti vyriausybei ir visuomenei, kad panašūs reiškiniai yra žalingi ir pražūtingi mūsų nepriklausomybei – vyriausybė, paneigdama studentiją, kartu ir mūsų savanorių idealus, pavartojo niekur nepateisinamas brutalias pajėgas, smurtą ir išniekino mūsų tautos šventovę Karo muziejų"²².

Savanorių dalyvavimą demonstracijoje patvirtina ne tik tai, bet ir straipsnis oficioze "Lietuva": "...fašistinių demonstracijų, organizacijų, organizuojamų savanorių, ir kurstymų į sukilimus tikslas yra ne krašto tvarka, jo gerovė, bet anarchija, netvarka, griežtas pasiryžimas neleisti Sei-

²² LKSS Organizacinio komiteto CV protokolas. 1926m. lapkričio 22d. // Ten pat. P.9.

mui dirbti”²³. Aukščiau išdėstyti faktai leidžia daryti prielaidą, kad savanoriai, buriami į Savanorių sąjungą, turėjo sudaryti patikimą jėgą, kuria galima būtų pasiremti ruošiamame gruodžio 17 d. perversme. Karininkai, kurie kūrė LKSS, – plk. V.Grigaliūnas-Glovackis, J.Kiaunis, K.Matulevičius, mjr.A.Merkys, A.Sliesoraitis, mjr.J.Tomkus, gen.V.Nagius-Nagevičius, kpt.Klimaitis ir kt., buvo perversmo organizatoriai ir vykdytojai. Slaptosios karininkų sąjungos valdyboje 1926 m. buvo taip pat visi savanoriai – mjr.I.Slapšys, pirmininkas gen.št.plk.V.Skorupskis, kpt.A.Mačiuika (1939-1940m. buvęs LKKSS pirmininku), kpt.J.Matulevičius, kpt.A.Steponaitis²⁴. Faktą, kad kuriama Savanorių sąjunga žinojo apie perversmą ir jos nariai jame dalyvavo, patvirtina ir dokumentai. 1926 m. gruodžio 19 d. buvo numatytas Kauno apskrities organizacinių komitetų suvažiavimas, bet dėl mažo savanorių skaičiaus negalėjo prasidėti. Visi kažko laukė (tuo metu kaip tik vyko Nepaprastoji Seimo sesija, kurioje turėjo būti išrinktas Prezidentas).Valdybos protokole buvo rašoma: ”... tuo metu atvyko karininkas ir pranešė, kad Seimas išrinko A.Smetoną prezidentu. Sliesoraitis dėkoja kariuomenei už valstybės išgelbėjimą iš bolševikų ir lenkų pavojaus...”²⁵

Suvažiavimas buvo atidėtas iki 1927 m. sausio 2 d. Tokie susirinkimai gruodžio 19d. vyko ne tik Kaune, bet ir Marijampolėje, Seinuose, Vilkaviškyje. Visuose juose buvo sveikinama kariuomenė ir priimtos rezoliucijos naujai Vyriausybei palaikyti: ”Iš savo pusės pasižadame, esant reikalui ir tamstoms pašaukus, stoti su ginklu rankose ginti krašto nepriklausomybės nuo vidaus ir išorės priešų”²⁶. Savanorių dalyvavimo perversme ir Savanorių sąjungos reikėjo paremti ir užtikrinti pagalbai vietose. Tai patvirtina ir gen. V.Grigaliūno-Glovackio atsiminimai, kur jis rašo, kad 1926 m. “...jau visa Lietuva sukelta ir sukilimas baigiamas ruošti”²⁷.

1927 m. sausio 8-9 d. įvyko Savanorių sąjungos steigiamasis suvažiavimas, kuriame dalyvavo prezidentas A.Smetona, mjr.A.Merkys, gen.V.Nagius-Nagevičius, plk.J.Čaplikas, gen.S.Žukauskas, plk.P.Plechavičius, mjr.I.Motiejūnas-Valevičius. Suvažiavime buvo priimti sąjungos įstatai, išskelti jos tikslai: saugoti ir ginti Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę; kelti ir ugdyti tautišką lietuvių sąmonę; gerinti savo narių ir žuvusiųjų savanorių šeimų ekonomišką būklę; rūpintis Lietuvos karžygių atminimo gerbimu²⁸.

²³ Dvi tiesos. // Lietuva. 1926m. lapkričio 27d. Nr.269.

²⁴ Gen.Povilas Plechavičius. Brooklyn., 1978.P.35.

²⁵ LKSS Kauno skyriaus protokolai. // LCVA. F.560.Ap.1. B.2. P.21.

²⁶ Ten pat. P.63.

²⁷ Liudininkai kalba. // “Lietuvių dienos”. Los Angeles., 1956. Nr.10. P.6.

²⁸ LKSS suvažiavimo protokolas. 1927m. sausio 8-9d. // LCVA. F. 560. Ap. 1. B.3. P.290.

Lietuvos kariuomenės savanorių sąjungos kūrimo darbai buvo baigti. Prasidėjo kasdieninis darbas, kuris po audringos pradžios nebuvo aktyvus. Po truputį buvo kuriami skyriai vietose. Didesnis sąjungos veiklos paki-

LK SS centro valdyba 1928–1929 m. Sėdi iš kairės: 1-as Jurgis Kiaunis – vicepirmininkas, 2-as Kazys Matuliavičius – vicepirmininkas, 3-as Vitas Statkus – vicepirmininkas, stovi: 1-as Jonas Karutis – sekretorius, 2-as Juozas Maliušis – išdininkas, 3-as Stasys Butkus – sekretorius.

limas buvo susijęs su 1929-1930m. Tai sąlygojo Augustino Voldemaro pašalinimas iš Ministro Pirmininko pareigų ir “Geležinio vilko” organizacijos pertvarkymas. Šiai organizacijai priklausė nemažai aktyvių savanorių. Tuo metu buvo suimti 8 savanorių sąjungos ir net 3 Centro valdybos nariai – A.Sliesoraitis, K.Matulevičius, J.Karutis. Jiems nebuvo pateikti jokie kaltinimai.

Remiantis aukščiau išdėstytais faktais, galima daryti prielaidą, kad savanoriai beveik visada buvo esamos valdžios opozicija. Be jų neįvyko nė vienas pasipriešinimo aktas, išskyrus tuos, kuriuos rengė komunistai. To priežastis, manau, buvo jų didžiulė meilė savo Tėvynei ir nuoširdus tautinis jausmas, tautos interesus iškeliant aukščiau savųjų.